

Tämä on alustava luonnos Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimuksen rakenteeseen ja sisältöihin.

Luonnos on tarkoitettu Tampereen kaupunkiseudun sisäisen sekä kaupunkiseudun ja valtion vuoropuhelun välineeksi. Luonnoksessa esitettävät linjaukset, teemat ja toimenpiteet ovat tunnistettu seudun MAL4-sopimukseen valmistavassa suunnitteluprosessissa, mutta eivät ole seudulla päätettyjä tai muodoltaan viimeistelyjä. Kohteet ja valtion osallistuminen määritetään myöhemmin seutuprosessissa ja MAL-neuvotteluissa.

SOPIJAOSAPUOLET

Valtio: Ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Xx elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA).

Xx kaupunkiseudun kunnat:

Kuntayhtymät: Jos sopijapuolina.

Sopijaosapuolet sitoutuvat yhdessä edistämään sopimuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

SOPIMUKSEN TARKOITUS JA LÄHTÖKOHDAT

(Lukuohje: Tekstit tällä sivulla ovat YM:n alkuperäisestä luonnoksesta)

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (jäljempänä MAL-sopimus) perustuu Xx kaupunkiseudun N kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä sekä seudun ja valtion yhteistä sitoutumista seudun kehittämistä koskeviin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sopimuksen toimenpiteillä luodaan edellytykset seudullisesti tarvetta vastaavalle asuntotuotannolle, eheytyvälle yhdyskuntarakenteelle sekä kestäväälle liikennejärjestelmälle, jotka mahdollistavat sujuvan arjen ja elinkeinoelämän toimivuuden sekä ilmastonmuutoksen torjunnan.

Sopimukseen on sisällytetty vain keskeisimmät, vaikuttavimmat ja kuntien keskinäistä ja/tai kuntien ja valtion yhteistyötä edellyttävät maankäyttöä, asumista ja liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat toimenpiteet.

Xx kaupunkiseudulla on voimassa MAL –sopimus 2016-19, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2019. Tämän sopimuksen lähtökohtana on voimassaolevan sopimuksen (sekä sitä edeltäneen MAL-aiesopimuksen 2013-2015?) toimenpiteiden toteutuminen. Yhteenveto edellisten sopimusten keskeisten toimenpiteiden toteutumisen seurantatiedoista on esitetty tämän sopimuksen liitteessä x.

SOPIMUKSEN TAVOITTEET (kootaan kun on kirjoitettu ensin kohdat 4-6)

(Lukuohje: Tekstit tällä sivulla ovat YM:n alkuperäisestä luonnoksesta)

Tässä kohdassa kuvataan valtion näkökulmasta merkittävät kansalliset tavoitteet sekä seudun kannalta keskeiset sopimuksen tavoitteet.

MAL-sopimuksella toteutetaan NN:n hallitusohjelmassa esitettyjä maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Lisäksi MAL-sopimuksen toimenpiteillä toteutetaan kansallisessa energia- ja ilmastostrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU) esitettyjä ilmastomuutoksen torjunnan kansallisia tavoitteita. Suomi on sitoutunut vähentämään CO₂ -päästöjään kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Kansallisesti päästövähennystavoitteet on kohdistettu eri sektoreille siten, että liikenteen päästöjä tulee vähentää 50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tässä sopimuksessa määritellään keinot, joilla liikenteen päästöjen kehitys Xx kaupunkiseudulla saadaan tavoitteen edellyttämälle uralle sopimuskauden 2020-23 aikana.

Sopimuksen tavoitteita ja toimenpiteitä määritettäessä on huomioitu myös liikenteen ilmastopolitiikan työryhmän (ILMO 45) ehdotukset.

MAL-sopimuksen toimenpiteillä konkretisoidaan Xx kaupunkiseudun rakennemallin / maankäyttöstrategian, seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, seudullisen ilmastostrategian, asuntostrategian jne..... tavoitteiden toteuttamista. Lähtökohtana ovat lisäksi maakuntakaava ja kuntien oikeusvaikutteiset kaavat.

Seudun liikennejärjestelmän osalta lähtökohtana on, että seuraavat jo aiemmin päätetyt tai rakenteilla olevat hankkeet toteutuvat tai niiden toteutuminen etenee sopimuskauden aikana (luettelo hankkeista, tarkoituksena kuvata "0-vaihtoehto", jonka päälle sopimuksen toimilla rakennetaan).

Tähän listattaisiin seudun kannalta yleisiä isoja tavoitekokonaisuuksia, joita tarkennetaan myöhemmissä teemakohtaisissa alakohdissa.

- seudun elinvoiman tavoitteet?
- houkuttelevuus asukkaiden ja yritysten näkökulmasta?
- liikennejärjestelmän toimivuus, kestävä liikkuminen?
- yhdyskuntarakenteen taloudellisuus ja tehokkuus?
- riittävä ja kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä monipuolinen asuntojen hallintamuotojakauma, riittävä asemakaavavaranto
- elinympäristön laatu, viher- ja virkistysalueet... terveellisyys ja turvallisuus...

(Lukuohje: Tekstit tästä eteenpäin ovat Tampereen kaupunkiseudun valmistelemaa)

Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimuksen tavoitteena on edistää seudun sopimukseen tähtäävässä suunnitteluprosessissa tunnistettuja, lähtökohtaisesti vuoteen 2030 mennessä toteutettavia, toimenpiteitä, jotka ovat keskeisiä seudun ja valtion tavoitteiden saavuttamisessa. Toimenpiteet on seudun suunnittelussa tunnistettu ja priorisoitu seutustrategian sekä seudun päästövähennystavoitteiden pohjalta, hyödyntäen kattavaa vaikutusten arviointia.

Tampereen kaupunkiseudun MAL4-sopimus toteuttaa seudulle 2015 hyväksyttyä rakennesuunnitelmaa. MAL4-sopimuksen sisältämät toimenpiteet painottuvat asemanseutujen sekä joukkoliikennekäytävien kehittämisen tukemiseen. MAL4-sopimukseen tähtäävässä suunnittelussa on tunnistettu seudun kehittämistarpeita myös näiden alueiden ulkopuolella. Seudulla jatkettavassa suunnittelussa, rakennesuunnitelman päivittämisessä, tullaan tarkastelemaan seudun kehittämisen tarpeita ja vyöhykkeitä laajemmin sekä pidemmälläkin aikajänteellä.

MAL4-sopimuksella edistetään seuraaviin teemoihin liittyvien tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteitä seudulla:

- **Kestävä rakenne**
 - o Tavoitteena on mahdollistaa seudun kasvun vastaanottaminen taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti tehokkaasti.
- **Asemanseutujen ja keskustojen kehittäminen**
 - o Tavoitteena on edistää ja mahdollistaa ensisijaisten alueiden kehittymistä ja kehittää palveluja kestävien valintojen helpottamiseksi.
- **Joukkoliikennejärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen**
 - o Tavoitteena on kehittää seudun raide- ja raitiotieliikenteeseen perustuvan joukkoliikennejärjestelmän kehittymistä sekä joukkoliikenteen kilpailukykyisen palvelualueen laajentumista kumipyörillä kulkevaa liikennepalvelua kehittämällä.
- **Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen**
 - o Tavoitteena on, että kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta voidaan lisätä voimakkaasti. Kävelyn ja pyöräilyn merkittävät positiiviset vaikutukset mm. terveyteen ja pienet negatiiviset vaikutukset mm. päästöihin tekevät niistä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden saavuttamisessa tehokkaimpia kulkutapoja.
- **Liikennepoliittisten toimenpiteiden kehittäminen**
 - o Valtion ja kuntien yhteisenä tavoitteena on, että liikennejärjestelmälle asetettuja tavoitteita voidaan saavuttaa mahdollisimman tehokkaasti ja että siitä aiheutuvat julkiset kustannukset ovat maltillisia.
- **Asuinympäristöjen laadun varmistaminen**
 - o Tavoitteena on, että sopimus tukee asuntokannan monipuolista ja laadukasta kehittymistä.
- **Sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen**
 - o Tavoitteena on, että seudulla ei tapahdu eriytymiskehitystä.
- **Alueiden energiatehokas kehittäminen**
 - o Tavoitteena on, että alueiden kehittäminen on energiatehokasta

- **Elinkeinojen edellyttämän liikenneverkon kehittäminen**
 - o Tavoitteena on, että suurimmat kaupunkialueet kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa ja muodostavat yhteisen ja kansainvälisesti kilpailukykyisen toiminta-alueen.
- **Matkaketjujen kehittäminen**
 - o Tavoitteena on varmistaa seudun toimivuus kestävässä kokonaisuutena. Kehittämistoimenpiteet kohdistuvat seudun ydinalueille. Muiden osien elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi on tärkeää, että niillä on mahdollisuudet liittyä ensisijaisesti kehitettäviin palveluihin. Seudun liikkumispalvelujen on lisäksi oltava palvelevia ja helposti käytettäviä, jotta ne vastaavat myös erityisryhmien tarpeisiin
- **Seudun tieverkon kehittäminen**
 - o Tavoitteena on, että seudulla on toimiva tieverkko, joka mahdollistaa pitkämatkaisen ja paikallisen henkilö- ja tavaraliikenteen sujuvan ja turvallisen liikkumisen.
- **Yksikköpäästöjen vähentäminen**
 - o Seudun päästövähennystavoitteiden saavuttaminen, kestävä kuljettaminen ja seudun kehysalueiden kestävä liikuminen mahdollistaminen edellyttää merkittävää yksikköpäästöjen pienentämistä.

Sopimuksen avulla määritetään seudun ja valtion yhteistyössä sekä seudun ja valtion omilla toteuttamisvastoilla toteutettavat toimenpiteet.

Sopimuksella sovitaan valtion osallistumisesta seudun kestävä rakenteen kehittymisen kannalta keskeisen infran suunnitteluun ja toteuttamiseen. Seudun keskeisen infran suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet ja teemat on kuvattu liitteessä 1.

Rahoitusta kohdennetaan myös pieniin ja kustannustehokkaisiin toimenpiteisiin tarkoitetun MAL4-hankerahan (10M€) sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahan (5M€) avulla, joiden kohdentamisen periaatteista sovitaan tässä sopimuksessa. Seudun tulee osoittaa valtion MAL4-hankerahaa sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahaa vastaava, vastaaviin teemoihin kohdennettu, seudun rahoitus. MAL4-hankerahaa käytetään joukkoliikenteen, liityntäpysäköinnin sekä maankäytön tiivistämisen edellyttämisen infratoimenpiteiden toteuttamiseen. MAL4-hankerahalla toteutettavat kehittämisteemat on kuvattu liitteessä 2. Kävelyn ja pyöräilyn hankerahaa kohdennetaan kävelyn ja pyöräilyn infran ja palvelujen kehittämiseen. Alustavat kehittämisteemat on kuvattu liitteessä 3. Valtion rahoituksen kohdentamista käsitellään vuosittain.

Lisäksi valtio sitoutuu sopimuksella tukemalla seudun keskeisiä palveluja ja niiden kehittämistä. Alueiden kehittämistukea, infran-kehittämistukea, ara-tukea sekä energiatukea kohdennetaan seudun kestävä kasvun kannalta keskeisille alueille. Tukea saavat kohteet on kytketty seudun liikennejärjestelmän kehittämisen alueisiin. Seudun tasapainoinen ja tarkoituksenmukainen kehittäminen ja operointi edellyttävät palvelujen kehittämistä sekä kokeiluja, johon myös valtio sopimuksella sitoutuu. Lisäksi toteuttaminen edellyttää seudullista suunnittelua. Palvelujen tuottamisen ja kehittämisen tukiteemat on määritetty liitteessä 4.

Aluekohtaisen asumisen kehittämisen minimitavoitteet sekä alueisiin kytketyt kohtuuhintaisen asumisen tavoitteet on esitetty liitteessä 5.

MAL-sopimuksella kohdennettavan valtion osallistumisen ei tule vähentää seudulle muilla instrumenteilla, suunnitelmilla ja sopimuksilla kohdennettavaa rahoitusta.

KESTÄVÄ YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

(Lukuohje: Ylätason tavoitteiden ("kestävä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä") alla on ensin kuvattu sopimuksen tavoite kussakin tavoitteessa. Ylätason tavoitteeseen liittyvät mittarit ja näkökulmat on kuvattu mahdollisuuksien mukaan numeerisina tavoitteina, mikä mahdollistaa vaikuttavuuden seurannan.

Edistettävät toimenpiteet on kuvattu teemojen alla jaoteltuna vastuutahojen (valtio ja kunnat yhdessä, kunnat, valtio) alle.)

MAL4-sopimuksen tavoite on mahdollistaa ja tukea Tampereen kaupunkiseudun kestävästä rakenteen kehittämistä, kohdentamalla maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisen resurssit erityisesti olemassa oleviin keskuksiin ja niiden välisiin yhteyksiin.

Rakenteen kestävästä kehittämistä määritetään tässä yhteydessä seuraavista näkökulmista.

1. Liikenteen päästöjen kehitys: Tavoitetasona pidetään kansallisen tavoitteen mukaista vähenemää, vähintään 50% vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.
2. Seudun kestävästä liikkumisen osuuden kehitys: Tavoitetasona pidetään 60% kestävien kulkutapojen kulkutapaosuutta vuonna 2030.
3. Asumista kehitetään erityisesti keskuksissa, asemanseuduilla ja muilla kestäväillä kulkutavoilla saavutettavilla alueilla: Tavoitetasona hyödynnetään infrakehittämiseen kytkettyjä asumisen tavoitteita.
4. *Työpaikkoja keskitetään tunnistettuihin sijainteihin: Tavoitetasona hyödynnetään infrakehittämiseen kytkettyjä työpaikka kehittämisen tavoitteita.*
5. Seudun asumisen ja työpaikkojen kasvu suuntautuu olemassa olevaan rakenteeseen ja joukkoliikennevyöhykkeille: Tavoitetasona pidetään asumiselle 80% uudesta asumisesta. Työpaikkamääriä pyritään lisäämään keskustoissa ja joukkoliikennevyöhykkeillä nykyisestä noin 60% (vertailuvuosi 2016, YKR) viidellä prosenttiyksiköllä. Kunnat pyrkivät toiminnallisesti sekoittuneeseen maankäyttöön edistämällä keskustavyöhykkeiden laajenemista.

Kestävä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä-tavoitteen alla pitävät sisällään kestävyden kaikkiin ulottuvuuksiin (taloudellinen, sosiaalinen, ekologinen) liittyviä teemoja. Taloudelliseen ja sosiaaliseen kestävyteen liittyviä erityisiä näkökulmia eritellään tarkemmin muilla tavoitealueilla.

Seudun tavoitteita vastaava kehitys edellyttää valtion ja seudun voimakasta kumppanuutta ja määrätietoista sitoutumista toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kestävä rakenne

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Tampereen kaupunkiseutu ja sen kunnat sekä valtio tekevät jatkuvaa yhteistyötä seudun rakenteen kestävyden kehittämiseksi.

Tampereen kaupunkiseudun edistää määrätietoisesti seudun rakenteen kestävyttä valtion kestävyttä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kestävää rakennetta edistävien potentiaalien (mm. järjestelyratapiha, asemanseudut) tarkoituksenmukaista hyödyntämistä edistetään yhteistyössä ja määrätietoisesti.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Kunnat varautuvat seudun kasvun vastaanottamiseen kestävästi kaavoittamalla ensisijaisesti kestävä kasvun mahdollistamille alueille, joka mahdollistaa mm. tässä sopimuksessa myöhemmin määritettävien asukasmäärien vastaanottamisen.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio sitoutuu rahoittamaan seudun kestävä kehittäminen kannalta keskeistä raideliikenteen kehittämistä suunnittelusta rakentamiseen. Valtion osuus raitiotiekehittämisessä on vähintään xx%:ia suunnittelusta ja toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä xx%:ia raskaisiin raiteisiin liittyvistä suunnittelu ja toteutuskustannuksista.

Joukkoliikennejärjestelmän kokonaisvaltainen kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Raitiotien seudullisen laajenemisen alustava yleissuunnitelma laaditaan Tampereen, Pirkkalan, Ylöjärven ja Kangasalan yhteistyössä. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Raitiotien laajentamisen yleissuunnittelu käynnistetään seudulla alustavan yleissuunnitelman pohjalta valittavilla suunnilla. Valtio osallistuu toteutussuunnittelun (kehitysvaihe) kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Raitiotien laajentaminen käynnistetään seudulla suunnitelmavalmiuden salliessa. Valtio osallistuu rakentamisen kustannuksiin xx %:lla.

Lähijunaliikenteen edellyttämät seisakkeet Tesomalle, Säöksjärvelle ja Ruutanaan suunnitellaan. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Lähijunaliikenteen edellyttämät Tesoman seisake rakennetaan. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Lähijunaliikenteen edellyttämä laiturien kehittäminen suunnitellaan ja toteutetaan Nokialla ja Lempäälässä. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla ja rakentamiseen xx% kustannuksista.

Lähijunaliikenteen edellyttämä lisäraiteiden kehittäminen suunnitellaan ja toteutetaan. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla ja rakentamiseen xx% kustannuksista.

Lähi- ja kaukojunaliikenteen yhteentoimivuuden edellyttämät lisäraiteet suunnitellaan ja toteutetaan Toijala-Tampere välille. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla ja rakentamiseen xx% kustannuksista.

Luonnos 15.4.2019

Bussiliikenteen nopeuttamisen edellyttämät toimenpiteet suunnitellaan Pirkkalan, Nokian, Ylöjärven, Kangasalan ja Lempäälän suunnan runkolinjoille. Suunnittelu toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Bussiliikenteen nopeuttamisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan MAL4-hankerahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Tampereen raitiotien operointi alkaa vuoden 2021 aikana. Tampere ja muut seudun kunnat markkinoivat raitiotieliikennettä ja hyödyntävät määrätietoisesti raitiotien avaamisen tuoman uutuusarvon.

Joukkoliikenteen markkinointia lisätään kulkutapaosuuden kasvattamiseksi.

Joukkoliikenteen solmupisteitä ja joukkoliikenteen infran kehittämisen suunnitelmavalmiutta edistetään.

Joukkoliikenteen käytettävyyttä lisääviä palveluja, mm. lippu- ja informaatiojärjestelmä, kehitetään seudulla määrätietoisesti.

Joukkoliikenteen liikennöintiä kehitetään jatkuvasti vastaamaan kehittyviä tarpeita.

Seutu ja kunnat subventoivat joukkoliikennettä vähintään nykyistä vastaavalla tasolla.

Kunnat varautuvat sopimuksessa kehitettäväksi valittujen vyöhykkeiden kasvuun maanhankinnalla ja kaavoituksella.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio-osapuoli osoittaa kaupunkiseudulle joukkoliikennetukea 20 M€/vuodessa. (huomioiden raitiotien, alueellisen junaliikenteen ja kulkutapamuutoksen tavoite)

Keskustojen ja asemanseutujen kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Keskustojen ja asemanseutujen kehittämiseen liittyvää liikennejärjestelmän kehittämistä ja toteuttamisedellytysten parantamista edistetään määrätietoisesti jatkuvassa yhteistyössä. Keskustojen paikalliseen liikenneinfraan, kuten pysäköinti ja katualueet, liittyvää suunnittelu- ja toteutusta toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Keskustainfran kehittämisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan MAL4-hankerahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Kunnat suunnittelevat ja kehittävät keskustoja asemanseutuja siten, että se mahdollistaa ja edistää kestävien kulkutapojen käytön sekä varautumisen tulevaisuuden liikkumistapoihin.

Kunnat edistävät liikennejärjestelmän kehittämiseen liitettyjen asumisen alueiden toteutumista suunnittelun, maanhankinnan ja yhteistyön keinoilla. Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvät kohdealueet ja asumisen lisäyksen minimi on kuvattu liitteessä 5. *(Huom: Nämä on siis tarkoitus määrittää suunnittelussa kartoitettujen maankäytön lisäyksiä pohjalta sellaiselle tasolle, että se tyydyttää valtiota infrainvestointien vastineeksi sekä mahdollistaa liikennejärjestelmän liikennöinnin ja palvelujen kehittämisen. Seudun tavoitteiden saavuttamisen kannalta on lähtökohtaisesti parempi, jos määritettävät asumisen lisäyksen minimi tietyissä kohteissa ylittyvät. Ja siihen ylitykseen kunnat toki myös varautuvat.)*

Kunnat edistävät liikennejärjestelmän kehittämiseen liitettyjen työpaikka alueiden toteutumista suunnittelun, maanhankinnan ja yhteistyön keinoilla. Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvät kohdealueet ja asumisen lisäyksen minimi on kuvattu liitteessä 5. *(Huom: Nämä on siis tarkoitus määrittää suunnittelussa tunnistettujen keskeisten keskusta-alueiden ja keskeisten työpaikka alueiden osalta pohjalta sellaiselle tasolle, että se tyydyttää valtiota infrainvestointien vastineeksi sekä edistää osaltaan liikennejärjestelmän liikennöinnin ja palvelujen kehittämistä. Seudun tavoitteiden saavuttamisen kannalta on lähtökohtaisesti parempi, jos määritettävät työpaikkojen lisäyksen minimi tietyissä kohteissa ylittyvät. Ja siihen ylitykseen kunnat toki myös varautuvat.)*

Kunnat kohdentavat kaikista maankäytön lisäyksestään (kasvusta vai kaavoituksesta?) xx%:a ensisijaisesti kehitettävälle alueelle (joukkoliikennekäytävälle, yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen sekä keskustoihin ja asemanseuduille).

Kunnat vahvistavat keskinäistä yhteistyötä keskeisten keskusten kehittämisessä. Välineitä tässä ovat yhtenäisen keskustojen seurannan jatkaminen sekä keskustojen kehittämisen seudullisen yhteistyöryhmän muodostaminen.

Kunnat huolehtivat alueiden energiatehokkuudesta suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä.

Kunnat hyväksyvät rakennesuunnitelman päivityksen MAL-sopimuskauden alussa.

Kunnat toteuttavat rakennesuunnitelman mukaista maankäyttöä yleis- ja asemakaavoituksessaan.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio-osapuoli suuntaa mm. kunnallistekniikan avustuksia xxx xxx euroa ja erillistä suurten kaupunkiseutujen MAL-rahoitusta xxx xxx euroa sopimuksessa määritettävälle alueelle.

Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Keskustojen kävely ja pyöräilyolosuhteita kehitetään monipuolisella keinovalikoimalla. Kävelyn olosuhteet keskuksissa ovat turvallisia ja viihtyisiä ja yhteydet joukkoliikenteen pysäkeille suoria. Keskuksista on sujuvat yhteydet pyöräilyn seudullisille pääreiteille, joiden laatu on nostettu. Suunnittelu toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista. Keskustojen kävely ja pyöräilyolosuhteiden kehittämisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Pyöräilyn seudullisten laatukäytävien laatua ja käytettävyyttä parannetaan. Toimenpiteiden suunnittelu toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista. Keskustojen kävely ja pyöräilyolosuhteiden kehittämisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämisrahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Seudun tarkoituksenmukaisille alueille suunnitellaan ja otetaan käyttöön kaupunkipyöräjärjestelmä.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio edistää kävelyä ja pyöräily lisäämällä kehittämiseen kohdennettavaa, MAL-sopimusten ulkopuolista, rahoitusta.

Valtio jakaa systemaattisesti eri hankerahoitusten kautta saamiaan hyviä kokemuksia kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi.

Liikennepoliittisten toimenpiteiden kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Seutu ja valtio selvittävät yhteistyössä tieliikenteen hinnoittelun toteuttamismalleja ja vaikutuksia seudulla.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Seudulla hyödynnetään vuonna 2019 hyväksytyjen pysäköinnin kehittämisperiaatteiden jalkauttamista seudulla ja edistetään toimenpideohjelmassa määritettyjä toimenpiteitä.

Valtion toimenpiteet

Valtio uudistaa lainsäädäntöä siten, että se mahdollistaisi liikenteen hinnoittelun käyttöönoton maksuontoisena, mikä mahdollistaa hinnoittelusta kerättyjen maksujen kohdentamisen seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen.

ASUMINEN JA ELINYMPÄRISTÖN LAATU

MAL4-sopimuksen tavoite on mahdollistaa ja tukea Tampereen kaupunkiseudun kehitystä siten, että ihmisten hyvinvointi lisääntyy alueiden kehittämisen myötä ja eriarvoistuminen ei lisääny.

Asumisen ja elinympäristön laatua määritetään tässä yhteydessä seuraavista näkökulmista.

1. Seudulla vuotuisesti tuotettavan asuntotuotannon kokonaisvolyymi on vähintään xxxx kpl (n.3000-3500).
Asuntotuotannon kuntakohtaisen jakautuminen kytketään infrakehittämiseen (liitteen 4 mukaisesti).

2. Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon osuus asuntojen kokonaistuotannosta on xx% (n.20%). Kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ovat ARA-rahoituksella toteutettavat kohteet ja kunnan oma ARA-vuokratasoa vastaava vapaarahoitteinen vuokra-asuntotuotanto. ARA:n rahoitusmalleista kaikki käytössä olevat mallit: pitkä, korkotuki, lyhyt, takauslaina, ASO.
3. Kohtuuhintainen vuokra-asuntotuotanto kohdennetaan kunnissa pääosin keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeelle:
4. Kunkin kunnan osuus kohtuuhintaisesta vuokra-asuntotuotannosta määritellään seudulla päivitettävässä Asuntopoliittisessa ohjelmassa. Sopimuskauden alussa kuntien osuus Rakennesuunnitelma 2040:n taakanjakotaulukon mukaan. Vai (?)

Asuin ympäristöjen laadun varmistaminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Melulle altistuvien alueiden meluntorjuntaa kehitetään seudulla. Meluntorjuntaan liittyvää suunnittelua toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Meluntorjunnanedellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan MAL4-hankerahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Tarkoituksenmukaisen ja turvallisen aluekehittämisen edellyttämiä liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteiden suunnittelua toteutetaan 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Tarkoituksenmukaisen ja turvallisen aluekehittämisen liikennejärjestelmä toimenpiteitä toteutetaan MAL4-hankerahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Rakennuskannan laadusta ja elinkaaren kestävydestä pidetään huolta tarkoituksenmukaisilla korjausinvestoinneille. Valtio osallistuu seudun korjausrakentamiseen xxx xxx eurolla vuodessa.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Seudulla päivitetään Rakennesuunnitelma ja Asuntopoliittinen ohjelma, joiden yhteydessä kunnat määrittelevät asuin- ja elinympäristön laatutavoitteet, mitallistavat ne ja ohjelmoivat niiden toteutuksen yhdyskuntarakenteen eri vyöhykkeillä ja toteutuksen eri mittakaavoissa.

Valtion toimenpiteet

Valtio-osapuoli suuntaa mm. kunnallistekniikan avustuksia xxx xxx euroa ja erillistä suurten kaupunkiseutujen MAL-rahoitusta xxx xxx euroa ja sopimuksessa määritettäville kehdealueille.

Sosiaalisen ja toiminnallisen monimuotoisuuden vaaliminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Kunnat ottavat käyttöön palveluiden, asumisen, maankäytön ja infran tietojohdamsjärjestelmän (PALM) ja kehittävät sitä kasvun kustannusten optimointiin ja rakenteen toiminnallisen sekoittuneisuuden edistämiseen. (?)

Kunnat seuraavat asuinalueiden sosiaalista eriytymiskehitystä ja huomioivat tästä lähtevän alueiden kehittämistarpeen kaavoitus- ja tontinluovutusohjelmissaan. Kunnat kehittävät tontinluovutusta siten, että alueiden toiminnallinen ja sosiaalinen monimuotoisuus vahvistuu ja alueiden asuntotyypijakauma monipuolistuu.

Kunnat edistävät monipuolista asuntotuotantoa kehittämällä kaavoitus- ja tontinluovutusohjelmiaan sekä mahdollistamalla kokeiluina ja erilaisin kumppanuuksin kohtuuhintaista omistusasumista ja monimuotoisten hallinta- ja rahoitusmuotojen kokeiluja samassa rakennuksessa.

Seudulla selvitetään monimuotoisten hallinta- ja rahoitusmuotojen joustavaan toteuttamiseen asumisessa. (?)

Valtion toimenpiteet

Mahdollistetaan ARA-rahoituksen entistä monipuolisempi ja tehokkaampi kohdentaminen, siten, että edistetään tarkoituksenmukaisen rakenteen kehittymistä.

Rahoitus, Alla oleva malli Helsingin seudun voimassa olevasta MAL-sopimuksesta:

Valtio osoittaa tavallisille 40-vuotisille korkotukivuokra-asunnoille 10 000 euron asuntokohtaisia käynnistysavustuksia yhteensä vähintään 10 milj. euroa/vuosi sopimuksessa osoitetuille asumisen ensisijaisille kohdealueille rakennettaville asunnoille.

Valtio osoittaa kunnallistekniikka-avustusta vähintään 8 milj. euroa/vuosi sopimuksessa osoitetuille asumisen ensisijaisille kohdealueille. Painopiste kunnallistekniikka-avustusten kohdentamisessa on täydennysrakentamisessa.

Valtio vaikuttaa omistajaohjauksessaan siihen, että valtion tarpeista vapautuvat, asuntorakentamiseen soveltuvat alueet luovutetaan kohtuuhintaisesti ensisijaisesti kunnille tai toissijaisesti muulle alueen lopulliselle omistajalle.

Kuntien asunto-ohjelmissaan kohtuuhintaiseen vuokra-asuntotuotantoon osoittamat tontit valtio myy ensisijaisesti asianomaiselle kunnalle ARA-hintaan.

Valtio-omisteinen A-Kruunu rakennuttaa omistukseensa tavallisia 40-vuotisia korkotuettuja ARA-vuokraasuntoja seudulla.

Valtio myötävaikuttaa tontinluovutuksessaan siihen, että yhtiölle asetetut asuntotuotantotavoitteet toteutuvat.

ARA ottaa huomioon päätöksenteossaan sopimuksen asuntotuotantotavoitteet ja suuntaa pääosan asumisoikeusasuntojen tuesta seudulle. Valtion tukeman asuntotuotannon lisäämiseksi valmistellaan lainsäädäntöhanke vuokra-asuntojen rakentamiseen tarkoitettua uudesta 10 vuoden välimallista.

Valtio osoittaa xxx euron asuntokohtaisen käynnistysavustuksen asuntotuotannon vastuunjakotaulukon mukaisille kohteille. (40-vuotisille korkotukivuokra-asunnoille?)

ARA ottaa huomioon omassa päätöksenteossään Tampereen kaupunkiseudun MAL-sopimuksen asuntotuotantotavoitteet.

Alueiden energiatehokas kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Tampereen kaupungin kehittämä paikkatietopohjainen energiatehokkuuden seurantatyökalu otetaan käyttöön seudun kaikissa kunnissa.

Kunnat tukevat peruskorjauskään tulevien asuinalueiden uusiutumista edistämällä alueiden kestävää täydentymistä ja taloyhtiöissä tehtävää energiatehokkuutta kohentavaa työtä.

Puurakentaminen uudistuotannossa...

Alueiden kehittämisessä huomioidaan edellytykset liikenteen puhtaiden käyttövoimien jakeluun.

Valtion toimenpiteet

Valtio tukee liikenteen puhtaiden käyttövoimien jakeluverkoston kehittämistä julkisissa ja yksityisissä kohteissa.

Valtio-osapuoli osoittaa energia-avustuksia kaupunkiseudulle xxx M€ sopimuskaudella.

SEUDUN ELINVOIMAISUUS JA SAAVUTETTAVUUS

MAL4-sopimuksen tavoite on mahdollistaa ja tukea Tampereen kaupunkiseudun seudun elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kestävää kehittymistä, kohdentamalla investointeja kustannustehokkaasti elinkeinoelämää palveleviin kohteisiin ja kytkemällä seudun avaintoimintoja toisiinsa sekä mahdollistamalla kansallisen ja paikallisen saavutettavuuden parantumisen.

Eryteisesti paikalliseen saavutettavuuteen liittyviä toimenpiteitä on kuvattu myös kestävä rakenne tavoitteen alla.

Seudun elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden kehittymistä tarkastellaan tässä yhteydessä erityisesti seuraavista näkökulmista

1. Seudun investointien ja palvelujen tuoton kustannusten kehitys: tavoitetasona voidaan pitää seudun investointitason ja palvelujentuoton kustannusten säilymistä nykyisenkaltaisena.
2. Seudun tieverkon sujuvuuden kehitys: tavoitetasona voidaan pitää seudun tieverkon ruuhkautumisen pitämistä nykyisenkaltaisena.
3. Seudun avaintoimintojen kytkeytyminen: tavoitetasona voidaan pitää seudun keskusten ja keskeisten työpaikka-alueiden saavutettavuuden kehitystä.

Suurille kaupunkiseuduille keskittyvät koulutuksen, tutkimuksen, osaamisen ja kulttuurin vetovoimatekijät sekä asukkaat ja yritykset. Kaikille toimijoille tarjotaan kestävän periaatteen mukainen toimintaympäristö.

Suuret kaupunkiseudut ovat valtio-osapuolen keskeiset kumppanit Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn ylläpitämisessä ja parantamisessa.

Suurten kaupunkiseutujen kilpailukykyä edistetään kaupunkipolitiikalla ja tasavertaisella sopimuskumppanuudella, joka tunnustaa ja tunnistaa kaupunkiseutujen omaleimaisuuden.

Seudun kansallisen saavutettavuuden kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Pääradan, Suomiradan kehittämisen yleissuunnittelu käynnistetään. Suunnittelussa ja pääradan kehittämisessä tulee varmistaa, että sekä lähi- että kaukoliikenteelle on hyvät kehittämisedellytykset.

Kunnat ja valtio-osapuoli edistävät suunnittelun ja toteutuksen toimenpitein elinkeinoelämän kuljetusten sekä pitkänmatkan henkilö- ja työmatkaliikenteen sujuvuutta kaupunkiseudulla kehittämällä Suomirataa ja valtatieverkostoa.

Kunnat ja valtio-osapuoli omistajaohjauksellaan edistävät yritysten ja asukkaiden kansainvälistä liikennettä kehittämällä Tampere-Pirkkalan lentoasemaa.

Kunnat ja valtio-osapuoli kehittävät sopimuskumppanuutta kohti suurten kaupunkiseutujen sopimusmallia.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Kunnat hyväksyvät osana rakennesuunnitelmaa riittävät, saavutettavat ja monipuoliset yritysten sijoittumisalueet.

Kunnat mahdollistavat osana rakennesuunnitelmaa kestävästi sijoittuvan koulutuksen, tutkimuksen, kulttuurin ja palvelujen verkoston suunnitteluperiaatteet kaupunkiseudulle.

Kunnat laativat kaupunkiseudun keskeistä logistista asemaa hyödyntävän strategian (solmustrategia).

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Matkaketjujen ja liikkumispalvelujen kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Liittymistä seudun kehittyvään joukkoliikennejärjestelmään tuetaan liityntäpysäköinnin merkittävällä kehittämisellä. Liityntäpysäköintikohteita kehitetään yhteyksien varsilla sekä joukkoliikenteen solmu- ja vaihtopisteissä. Suunnittelu toteutetaan vuonna 2020. Valtio osallistuu suunnittelun kustannuksiin xx %:lla kustannuksista.

Liityntäpysäköinnin kehittämisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan MAL4-hankerahalla. Ensimmäiset kohteet määritetään vuoden 2020 aikana.

Seutu mahdollistaa ja edistää uudenlaisten palveluiden käyttöönottoa ja kehittämistä seudulla. Valtio tukee liikenteen digitalisaation ja palvelujen kehittämistä xxx xxx vuodessa.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Erytisryhmien tarpeet huomioidaan suunnitteluratkaisuissa. Palveluja kehitetään siten, että kaikilla on mahdollisuudet hoitaa arjen matkat tarkoituksenmukaisesti ja mahdollisimman kestävästi.

Joukkoliikenteen solmu- ja vaihtopisteitä sekä joukkoliikenteen aikatauluja kehitetään siten, että vaihdot joukkoliikennemuodosta toiseen ovat sujuvia.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio mahdollistaa liikkumisen palvelujen tarkoituksenmukaisen kehittämisen ja edistää osaltaan digitalisaation käyttöönoton helppoutta.

Seudun tieverkon kehittäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Seutu ja valtio edistävät keskeisten maankäytön kehittymisen ja elinkeinoelämän edellyttämien tiehankkeiden suunnittelua ja toteuttamista. Valtio osallistuu suunnitteluun xx% kustannuksista.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Seudun kunnat toteuttavat liikenneturvallisuuden ja yhdyskuntarakenteen tiivistämisen edellyttämät katuverkon kehittämistoimenpiteet.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio toteuttaa tavaraliikenteen ja seudun elinkeinoelämän edellyttämät sekä tieturvallisuutta parantavat tiehankkeet seudulla. Toteutettavat hankkeet ovat xxx ja xxx...

Yksikköpäästöjen vähentäminen

Valtion ja seudun kuntien yhteistyössä toteutettavat toimenpiteet

Seutu ja valtio tekevät säännöllistä yhteistyötä liikenteen yksikköpäästöjen synergiaetujen mahdollistamiseksi.

Seudun ja sen kuntien toimesta toteutettavat toimenpiteet

Seutu mahdollistaa kaavoituksella ja hankinnoillaan polttoaineiden jakeluverkon kehittämisen.

Seutu ottaa joukkoliikenteessä käyttöön puhtaampia käyttövoimia.

Valtion toimesta toteutettavat toimenpiteet

Valtio edistää verotuksella ja hankintatuilla vähäpäästöisten autojen ostoa ja leviämistä.

MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET

MAL4-sopimuksen sekä rakennesuunnitelman huomioiminen ja edistäminen valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnittelussa. Mm .Tampereen raitotien laajeneminen kehyskuntiin sisällytetään valtakunnalliseen 12 vuoden liikennejärjestelmäsuunnitelmaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa seututasoisen suunnittelu vahvistetaan lainvoimaiseksi/oikeusvaikutteiseksi. Seututason asiantuntemus otetaan vahvemmin mukaan valmistelun säännöllisiin sidosrymiin.

Valtio osallistuu jatkossakin säännöllisesti Tampereen kaupunkiseudun yhteistyöryhmiin jatkuvan yhteistyön takaamiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

TOIMENPITEET VUODEN 2023 JÄLKEEN

Tampereen raitotien laajeneminen kehyskuntiin tarkistetaan seudullisen yleissuunnitelman valmistumisen jälkeen. Suunnittelulle ja toteutukselle laaditaan aikataulu MAL-sopimuskausille 2024-27 ja 2028-31.

Lähi- ja kaukojuna liikenteen kehittämisen mahdollistavaa pääradan kehittämisen suunnittelu käynnistetään välittömästi.

MAL-sopimuskumppanuutta kehitetään koko sopimuskauden ajan.

VOIMASSAOLO

Tämä sopimus on voimassa 1.1.2020 – 31.12.2023. Sopimus on osapuolia sitova sopimuksen voimassaoloajalle kohdennettujen toimenpiteiden osalta.

SEURANTA

Sykkeen kokoaman valtakunnallisen MAL-seutujen vertailuaineiston lisäksi Tampereen kaupunkiseutu kokoaa tarkastelujaksoittain tarpeellisen aineisto MAL-sopimuksen etenemisestä.

Vuosittain pidetään seurantakokous, joihin sekä kaupunkiseutu että valtio-osapuoli valmistelevat oman näkemyksensä seurantakokouksessa käsiteltäväksi. (Analyysin ja täsmennysten tekeminen toteutuksen tueksi)

Sopimuksen vaikuttavuusarviointi toteutetaan seurantakokouksen yhteydessä.